

FERKEC LAJOS KÜLÖNÖS TEMETÉSE.

ABÁNYATELEPEN már harmadik hete esett az eső. A nyirkos levegőben pár nap óta megereszkedett novemberi köd elfüggönyözte az egész tájat. A meztelenre mosott fák, házak, kerítések szinte dideregni látszottak a ködruha áttört szövetében. Az apró munkásházak között le- és felfutó keskeny utak salakja is latyakosra ázott, hogy csaknem bokáig süppedt a járókelők lába a híg, kásás anyagba. De nemigen mászkált most künn senki, hacsak kinek nem volt rá szüksége. A szövetkezetbe pár deka zsírért ha elmentek az asszonyok, míg a «sicht»-ről jövő emberek görnyedt háttal, nehézkes lépetekkel botorkáltak szótlánul a korcsmába, vagy némelyik hazafelé. Az iskolából kitóduló maszatos, vézna gyermekhad lármája is csak pár percre hasított bele a levegőbe, aztán a kiabálás helyét újra befoltotta a köd és csak az esőcseppek szüntelen, végtelen hada járta cikázva, fickándozva magagyártotta egyhangú ütemre kipegős-kopogós, cuppantós táncát.

Az egyik úton két munkás plattyogott előre a pocsolyában. Nehéz lett volna megállapítani, melyik az öregebb. Testvéreknek is beillettek, hacsak elvannyaadt, szikár alakjukat, görbe hátukat, horpadt mellüket, lelógó göbös kezüket, nekibukó lépteiket látja az ember. Sem arcuk, sem ruházatuk nem árult el különbséget. Biztosan egyformán fogták a csákányt is, egyformán nyujtották ki a kezüket a bér, az étel, az ital, az asszony után, egyformán topogtak, dohogtak, ha lázadtak s egyforma megadással vitték apránként temetni, lehordani mihaszna életüket az aknába.

Jó darabot mentek anélkül, hogy csak egyik is szólt volna a másikhoz. Az egyik ugyan néha-néha nagyot sóhajtott, de úgy látszott, a másik ezt észre sem vette. Időnként egy-egy mellettük elhaladónak visszamorogták, hogy «jó szerencsét», aztán csak tovább bandukoltak.

Az, amelyik el-elsóhajtotta magát, megszólalt:

— Szögény, — mondta.

A másik talán meg sem hallotta.

Azért amaz tovább beszélt.

— Mögötte mán a bánya a hónapi levesüket. — Sóhajtott.

A másik biccentett. Aztán kis ideig megint szótlánul lépkedtek.

— Merhogy — magyarázta az egyik — mán a negyediket őszi mög a bánya.

A másik megint biccentett.

— Oszt nem igön maratt mán ott — folytatta — csak könyé-
pusztító, mög nyivákoló.

A másik legyintett s végre ő is megszólalt.

— Majd elküldi az asszonyt is a munkába, hogy keressen az is.

— Hát oszt hogy lösz a két gyerökkel? — sóhajtozott tovább
az egyik.

— Hogy lesz? — méltatlankodott a másik — hát úgy, ahogy a
többi. Én is itt cseperedtem a! — És a lábával belecsozott az
útba. Nagyot fröccsent a híg latyak.

Ahogy újra némán tovább haladtak, most már lehetett látni,
hogy se nem testvér, se nem rokon ez a két ember. Az egyik valahon-
nan a kék égboltos, gulyakolompos messzi szabad mezőkről rogyott a
bánya vermébe és a szokatlan nagy sötétségben tapogatózó értelme
minduntalan beleütközött valamibe, ami fölvérezte. A másik talán
ilyen görnyedt háttal jött még a napvilágra is, ahol csak úgy hunyor-
gott, mint a bányalámpája. Ott volt az ő helye, ahol a szerszámjának
hasznát is vehette.

Az egyik mind mélyebbre horgasztotta a fejét.

— Oszt most eltemetik. Oszt égyször csak nincs, — sirán-
kozta.

— Ejnye, de a tüdődre vetted azt a Ferkec Lajost! — förmedt
rá a másik. — Hát volt és nincs. Ne félj te attól, oda kerülünk
mink is.

De az egyik csak nem tudott belenyugodni a változhatatlanba.

— Olyan jó komám volt, — mondta szomorúan. — Kuncsner-
nál sokat kugliztunk, oszt sokszor ütött kilencet. Mindég tréfált, min-
dég jókedve volt. Mög aztán olyan gyönyörűséges nótákat tudott,
hogy még na. Lénn is égyre futta. Szögény . . .

A másik már rá se hederített. Elhallgatott hát ő is, csak néha-
néha egy-egy sóhajtással igyekezett elejteni a nyomasztó terhet, ami
mindjobban súlyosodott a szívére. Már-már elsírta magát, amikor az
egyik saroknál egy valahonnan előkerült borzas, mocskos kutya kever-
gőzött a lába közé. Véletlenül megrúgta.

— Aú! — vonyított fel az állat.

A bányászt csontig átjárta a kutya panaszos kiáltása. Nem
tudni, hogy halott barátja iránti ellágyulásában, vagy talán mert
valamikor, még a mezőkön, neki is volt egy ilyen idomtalan társa,
akinek a hűségét emlékezte vissza most, csak lehajolt a kutya felé.
Az, valószínűleg újabb támadástól tartva, behúzta a farkát. De mégsem
futott el, hanem meglapult. Csillogó, élénk szemeit ahogyan homlokára
túlva ráfüggesztette a feléje nyuló bányászra, azt valami újabb, meg-
magyarázhatatlan borzongás fogta el. Olyan különösnek látta a kutya
szemeit: kifejezően bús és mély volt ez a tekintet s — Uram bocsá! —
szinte emberi . . . Amikor remegő keze végigveregette az állat csimbó-

kos, csuromvíz bundáját, az egyszerre talpra ugrott és hangos csaholással elkezdett körbe-körbe futkározni.

A szomorkodó bányász csak nézte, nézte a rohangáló állatot. Aki még csak az imént eleven, égő sebet hurcolt magában, most úgy érezte, mintha ez a seb már is hegedni kezdene. Valami nagy nyugalom, békesség borult rája. Lassan elmosolyodott, majd pedig egyre vidámabb lett. Füttyentgetett, cöcögött a kutyának, ingerkedett, játszott vele, míg a másik bányász mogorva arccal csakúgy a szeme sarkából lesújtott pillantásokat vetett feléje. Észre vette ő ezt is. De ezen is csak mosolygott, azzal a fölényességgel, amivel a felnőttek természetesnek tartják, hogy a gyermekek némely dolgokat nem értenek meg.

A kutya öröme pedig határtalan volt. Folytonos csaholás között nagyokat hempergett a pocsolójában, előre futott, hátra futott, neki-nekiugrott az őt megérteni látszó bányásznak. Kedélyesen megugatta a szembejövőket. Aztán zihálva, kilógó nyelvvel a bányász lába mellé szegődött. Mint a parádés ló szedegette lábait a latyakból, lompos farkát szüntelen csóválva fel-felpislantott véletlen adta gazdájára mintegy biztatva azt, hogy «Ne félj, itt vagyok és minden hűséges gondommal rád figyelek». Aztán pedig újra kezdte a handarikázást.

Igy jutottak el hármában a kőfejtőig, ahol egy, a hegynek futó utcasorba befordultak.

Kétoldalon az utcasor két utolsó házának tűzfala és teteje már beleveszett a meredek hegyfalba, mintha csak abban folytatódott volna, nem is a ház, hanem az utcasor, az egész telep. Mintha ide, a már elhagyott «ördög»-aknába vonult volna a bányász sereg családostul, házastól, mindenestől együtt. Mert egy-két öregasszony úgy suttogetta ezt, amikor valahol a föld alatt dolgozó gépek halk fel-felmorajlása, a benti robbantások valamilyen félreértésre adtak alkalmat. Ha pedig szerencsétlenség történt, akkor ugyanezek a vénasszonyok vérben forgó szemmel siettek házról-házra s diadalmasan mondogatták:

— Na lássák! Úgy-e megmondtam maguknak?! Mégse akarják hinni, hogy csak az aknáig megy az út fölfelé s attól kezdve lefelé tart! Hogy is gondolhatnak olyat, hogy a bányásznak felfelé is vezethet az útja!

Amikor pedig az utcasor végén, az egyik ilyen hegynek támaszkodó házban lakó Ferkec Dániel vájárnak már a negyedik gyereke — egy leány és három fiú — pusztult el a bányában a két nappal ezelőtti gerendázat leomlásakor, akkor a vénasszonyok sugdosása még a bátrabbakat is megremegtette, mert úgy látszott, hogy «aki közel lakik, vagy dolgozik az ördög-aknához, az akár bele is ugorhat, mert az már úgy is oda van szánva, hát kár is tovább a levegőt elszívnia a többi elől».

De Ferkec Dániel — úgylátszik — nem vett tudomást a babonáról. Ő csak lement a bányába, ha itt volt az ideje. A szerszámot csak

akkor tette le a kezéből, ha a feleségét megölelte s a kalapját csak akkor vette le a fejéről, ha a gyereke koporsója mellé állott. Szorgalmas, szükszavú ember volt

Most is, amikor a két bányász megérkezett, csak szótlanul megszorította a feléje nyújtott kezeket s a lábához fenekedő kutyát észre sem véve, nézte tovább mozdulatlanul és könnytelenül az egyetlen szoba közepén a földön fekvő koporsót.

Ott állott az asszony is. Karján a kisebb, mellette a nagyobb, még megmaradt gyerekeivel. Ő még egyet-kettőt csuklott a sírástól. Arcának sűrű ráncai, az élet vetéseinek ezek a barázdái, most nem bizonyultak elég mélyeknek ahhoz, hogy könnyeit, a halál aratásának kévéit akadálytalanul széthordozzák. Pedig talán nem is a fiát, nem is ezt a külön életet siratta ő, csak a maga testének, a maga életének ezt a hasznavehetetlen, elkallódott, tovatűnő darabját.

De nemcsak ő, hanem még a szertartásra gyülekezők közül is többen voltak így.

Az alig pár lépés szobában minduntalan ott lábatlankodott csendes szüköléssel a kutya is. Mindenkihez odament. Egyenkint szaglászatta, bökdöste őket az orrával.

A mind összébbszorongók legtöbbször ügyet sem vetett rá. Soraikból hangos sóhajtozás, sírás, szipogás hallatszott. Egyeseket ugyan önkéntelenül visszatartott ettől az apának méltóságteljesen viselt fájdalma, de ezek elégedetlenek is voltak, hogy még csak ki sem sírhatták magukat kedvükre. Mások pedig csendesen tereferéltek, a szerencsétlenség részleteit tárgyalgatták újra és újra, töviről-hegyire. Ismét mások pedig csak bámészkodni jöttek, vagy mert éppen nem akadt semmi dolguk. Valószínűleg ezek közül került ki az a néhány suhanc és gyerek is, akik az imént a szobából kikergetett kutyával incselkedtek, szórakoztak az ajtó előtti parányi udvaron. És a kutya, mintha csak kötelességének tartotta volna, mindent el is követett, hogy a vendégeket minél jobban mulattassa s elfelejtse velük, amiért tulajdonképpen idejöttek.

— Ugyan, ne viháncoljatok már azzal a kutyával — morgott egy-két ember, akik mégsem találta helyénvalónak a kutya vidám csaholását s a játszadozók hangoskodását.

Közben megérkezett a pap és a kántor is. Mikor a pap látta a már száz főnyire is felszaporodott gyülekezetet, amelyen csak nehezen tudta magát áttörni a szobáig, miután ott rövid imát mondott, úgy rendelkezett hogy vigyék ki a koporsót az utcára és ott állítsák fel a ravatalt.

— Dehát meg tetszik ázni — vetette ellene valaki.

— Nem baj — felelte a pap s köröskörül a pocsolyába érő palástjában már ott is állott az út közepén. Süvegét levette s bibliáját összekulcsolt kezeiben a mellére szorította. Háttal a hegyfalnak, a messze, ködbevesző völgybe révedt komoly tekintete.

Mialatt kihoztak két széket s arra nagy ügyel-bajjal ráhelyezték a halottat, a kutya lázas izgalomban futkározott ki és be. Kilógó nyelvvel lihegve kísérte a széket vivő embert s bekísérte azt a másik székeért is. Majd a koporsóvivők közül hol ennek, hol annak a kabátja széle után kapkodva lépekedett mellettük. Amikor pedig az asszonyok, férfiak és gyerekek úgy, ahogy elhelyezkedtek a koporsó körül, a kutya akkor is ott settenkedett a lábak között, folytonos farkcsóválással, halk nyifogással. Sokaknak ez föl sem tűnt, de az öregasszonyok már összedugták a fejüket és úgy sügtak-búgtak valami csodálatos dolgot Ferkec Lajos lelkéről, meg a kutyáról. Ezalatt a pap arra gondolt, hogy ebben a fönséges, Isten legnagyobb szerűbb templomában áll itt azzal az óriási feladattal, hogy elég tágra nyissa szívét a mások szomorúságának megértésére s elég szűkre fogja értelmét a nagy kinyilatkoztatásnak egyszerű emberekhez való megértetésére.

A kántor belefogott az énekbe :

— Te benned bíztunk . . .

A pap vele énekelt s a gyülekezetből néhányan.

Már az első soroknál élesen hasított bele az énekbe s egész a végéig kísérte azt a kutya vonyítása :

— Uiii ! Uiii !

Az emberek hátát valami különös borzongás szántotta végig. Az öregasszonyok összenéztek és bólongattak. A kutyát pedig sem elkergetni, sem elhallgattatni nem lehetett.

Mikor az éneknek vége szakadt, végre a kutya is elhallgatott.

A pap nagy komolysággal, alázatosan lehajtott a fejét és halkán imádkozni kezdett :

— Kegyelem nektek és békesség . . .

Szavait a hegyoldal százszorozva verte vissza s hangja úgy zengett-bongott át a párás légen, mintha a közelben harang szólalt volna meg. Az embereket átjárta, megremegettette, fölmelegítette ez a hang. Egyszerre nagyon lecsöndesedtek, tátott szájjal meredtek a papra, azontúl a sziklafalra, azon is túl messze-messze, valahová, ahol Isten célt és értelmet ad ennek az ő ténfergő, nyomorult kis életüknek. Már-már nem esett az eső, már-már nem is víztócsában állott vásott bocskoruk, már-már nem is volt pap és munkás, már-már elrugaszkodtak a földről s csak a lelkük úszott valami csodálatos fényárban, amikor . . .

— Vau-vau ! Vau-vau ! — ugatott rá a valahonnan újra előkerült lompos, ázott kutya a papra.

Észre sem vették, hogy már jó néhány perce ott ült a földön két hátsó lábán, szemben a beszélővel, akkőzt és a koporsó között. Mikor látta, hogy a pap nem akarja őt tudomásul venni, két mellső lábát annak palástjára csapta s onnan mégegyszer ráugatott.

— Vau-vau ! Vau-vau !

A pap valahogy a lábával szelíden eltaszigálta a kutyát, de

érezte, hogy szavainak szárnyát már elparittyázta a kutya pajkossága. Azért, ha kevesebb erővel is, de tovább beszélt.

A kutya azonban, úgylátszik, sehogy sem tudott belenyugodni, talán abba, hogy az úton is s itt is olyan nagyszerű játszópajtások, most egyszerűen rá se hederítenek. Újra elkezdett a lábak között furakodni, nyihogni. Egy-egy szoknyát megemelt a fejével, aztán az orrát körbetolta a földön a koporsó körül, meg is bámulta azt, majd arrafelé is fölszaglászott.

— Kusti te! — suttogták innen is, onnan is.

De a kutya csak tovább billegette magát. Mikor aztán ki kézzel ki kalappal utánacsapkodott és próbálta elkergetni, a kutya azt hitte, hogy mégis megkezdődött a játék. Újra hemperegni, csaholni, nyargalászni kezdett.

A pap végérvényesen kikökönt a beszéd fonalából s az egész gyászszertartás komolysága veszélyben forgott. Az öregasszonyok mintegy adott jelre szétrebbentek s itt is, ott is a gyülekezetben sejtelmes dolgokat sugdostak az emberek fülébe, egyesek legyintettek, mások nagy szemeket meresztve, egyszerre csak a kutyát akarták látni. Furakodtak, lökdösődtek, pisszegtek, mormogtak, szóval teljesen felborították a gyülekezetnek előbb még egységes külső és belső rendjét. A kutya, úgylátszik, elővette jobbik esztét, mert egyszerre csak eltűnt. Pár pillanat múlva azonban újra ott termett és most is egyenesen a pap elé ment. Szájában hatalmas csontot tartott, amit aztán maga elé ejtett a földre és szinte rászólt a papra:

— Va! Va! Va!

A pap rápislantott s mikor meglátta az előtte ülő kutyát, amint felállított kajla fülekkel s félrefordított pofájával egyenesen a szemé közé néz, minden erejét össze kellett szednie, hogy el ne nevesse magát. Lábával olyan mozdulatot tett, mintha . . . De a kutyának sem kellett több: «szóval mégis játszol velem» — gondolta bizonyára s egyenesen a lecsüngő palást szélének tartva, a szájába kapta azt s «herrr-herr!» éktelen morgással, fejét jobbra-balra rázva, játékos nagy kedvvel cibálta veszettül a palástot.

A pap maga sem tudta, hogy bosszankodjék-e, vagy nevesse. Valami soha nem érzett aggodalom fogta el, hogy már nem azon a nyomon halad a beszédjében, mint ahogy kellene. Elhallgatott hát és mozdulatlanul tétovázott.

A gyülekezet most már forrongani kezdett. Mindenki mozgolódott, morgott, csodálkozott, sőt innen-onnan kipüffenő nevetés is hallatszott. De ezt már Ferkec Dániel is megsokalta: két lépéssel a kutya mögé ment és hatalmas bakkancsával úgy rúgta a kutyát farktövön, hogy az vagy egy méternyit repült a levegőben.

— Uinny! Uinny! Uinny! — üvöltött fel fájdalmában torkaszakadtából a kutya.

Erre az ájtatos temetkezési gyülekezet pillanatok alatt össze-

vissza gomolygó, kiabáló, lármázó, vásári tömeggé változott, amelyből a fohászkodás, nevetés, szitkozódás, csodálkozás százfejú sárkánya öltögette mérgezett nyelveit. A legnagyobb lármát a vénasszonyok okozták, akik jajveszékelve, ördögűző szavakat kiáltozva, kezeiket tördelve, siettek el a botrány színhelyéről. Sokan pedig a harsány kacagás tovább nem fékezhető kényszerével futottak el. Csupán a gyászoló család, a pap és a kántor maradtak mozdulatlanok a nagy zűrzavarban. Ők valamennyien komor arccal, maguk elé meredő, lesütött fejjel állottak a helyükön.

Mikor pedig a jócskán megritkult sorok közé visszahangzó keserves vinyogás, s a sikoltozó vénasszonyok egyre távolodó lármája végre elült, a pap sietve befejezte a szertartást, amelynek bensőségét már nemcsak a gyülekezetben, hanem önmagában is megzavarva érezte.

Végre a kántor éneke után elindult a menet.

Elöl ment a pap és a kántor. Mindkettő szótlanul, komor gondokba merülten kerülgette a tócsákat. Utánuk négy ember szuszogva, jobbra-balra csuszkálva, cipelte az egyszerű deszkakoporsót. Azután a gyászoló család bandukolt lehorgasztott fejjel. Kevesen, akik még megmaradtak a gyülekezetből, rendetlen összevisszaságban zárták be a szomorú karavánt.

Senki sem beszélgetett. Láthatólag mindenki el volt foglalva a saját gondolataival, amelyek bizonyára a történetek körül mozogtak, annak a gyász kereteibe sehogyan sem illő, mulatságos jeleneteit boncolgatták. Ezt tárgyalgatták akkor is, amikor az innen-onnan csatla-kozóknak újra és újra elmondották az esetet, amely azonban ezúttal már csak hitetlenkedést, legfeljebb csodálkozást váltott ki, de már senki nem nevetett rajta.

Mint a vízben úszó száraz ághoz az elmosott kacatok, a menet-hez is mind többen sodródtak s eggyé váltak azzal a szomorúságban, sápítózásban és pocsolyataposásban.

Egyszerre csak a megdöbbenés moraja futott át a tömegen, az egész menet dermedten állott meg. A koporsóvivők majd elejtették terhüket. Egyedül a pap lépdelt tovább, de most már az ő higgadtságát is nyugtalanító érzések borzolták fel.

A kövé meredt emberektől mintegy ötven lépésnyire az úttest közepén ott ült a kutya és mozdulatlanul nézett rájuk. Mikor a pap a közelébe ért, előre kocogott egy keveset, aztán újra leült és várt. Ezt aztán többször megismételte.

Közben az emberek valahogy összeszedték magukat és a pap után lódultak. Most már a hitetlenkedőket is kezdte elfogni az a félelem, amely az esemény szemtanuit immár teljesen hatalmába kerítette. Vacogó foggal lesték a hol eltűnő, hol újra előbukkanó kutya minden mozdulatát. Végre a kutya nem mutatkozott s ők kiérték a temetőbe.

Már erősen szürkült, amikor a koporsót leengedték a földbe.

A nyitott sírnál aztán a pap lelkének gyarló zsilipjei is önmaguktól nyíltak fel s imájának testvériségéért, szeretetért, viszontlátásért könyörgő tiszta zuhataga kimosta a körülálló életének Augius istálló-jából lázadozásuk, rettegésük minden szennyét, piszkát. A durva öklük ernyedte erőtlenséggel esetlenkedtek az égő szemek felé s a dacosra kovácsolt szájak sírásra gyávultak. S a nagy titok küszöbénél pap és munkás, munkás és másik munkás igazán testvérré, emberré törpült.

Mikor pedig az első rög rákoppant a koporsóra, már senkit nem rémített a távoli sírhalmon ülő, ég felé tartott fejű kutyának elnyújtott, fájdalmas vonyítása. Ahogyan tompa zuhogása halkult az aláhulló rögök dübörgése, ki-ki maga életének égő fájdalma, úgy csitult, szelidült alázatosságba, megnyugvásba.

Akkor este, akik ott voltak a temetésen, még kevesebbet szóltak, mint máskor. Akkor este nem volt kezük és lábuk a veszekedésre, akkor este még az asszonyukat is szomorúan ölelték meg.

De Ferkecek voltak a legnagyobb csendben. Mikor hazaértek, faltak valamit, aztán vackolni készültek. Ferkec Dániel még szemet akart bevinni holnapra, mert hajnalban már a «sicht»-re kellett mennie. Kiment hát a szűk kis udvarra s mikor a szeneskosárral be akart nyitni, a kerítés lécezetén át két világító állatszeme parázslott rá. Lenyomta a kilincset. De aztán visszaengedte anélkül, hogy kinyitotta volna az ajtót. Visszanézett. Megismerte a kutyát. Kis ideig csak állt s a kilincset babrálgatta. Aztán kiszólt :

— Gyere ide, te !

A kutya meg sem mozdult, csak a farkát csóválta s nézett, nézett egyenesen a Ferkec szeme közé.

Az még álldogált egy keveset, aztán letette a szeneskosarat, lassan a kapuhoz ment és kinyitotta. Ott megint megállt.

— Gyere, na — biztatta az állatot.

De az még most sem mozdult. Megint csak megcsóválta a farkát s le nem vette szemeit az emberről.

Ferkec odament hozzá. A kutya olyan vékonyra lapult, amilyenre csak tudott. De amikor a Ferkec kezét a fején érezte, egyszerre hevesen paskolni kezdte farkával a pocsolyát, végignyalta a simogató kezét és boldogan nyifogott, csaholt. Már nem is kellett hívni, gazdáját körül-körül ugrándozva, beoldalgott ő is az udvarba. Az ember még előbb kihozott neki valami ennivalót, aztán betette az ajtót.

A kutya pillanatok alatt fölfalta az eledelt, aztán a száját nyalogatva lehasalt a küszöbre. Fülét hegyezve, villogó tekintetét az éjtszakába fúrva, a völgy felé figyelt, ahonnan időnként egy-egy elvesző kiáltás, a csillék nyikorgása s valamelyik aknaszáj harangjának a kongása szivárgott fel.

Jó későre járhatott már, amikor Ferkec Dániel valami nyomasztó érzésre ébredt. Újra belemarkolt a vad fájdalom a mellébe. Mintha egy durva kéz az egész belső részét tépné, ráncigálná föl a torka felé.

Nagy erőfeszítéssel nyelt egyet, de érezte, hogy csak eljutott a szeméig a fájdalom. Az öklével elkente a könnyet az arcán, aztán félhangosan kimondta a sötétségbe ezt a nevet :

— Lajos . . .

Utána újra megsűrűsödött a csönd. Csak a kutya haragos ugatása hallatszott, amivel egy arrajövőt végigkísért a keskeny léckerítés mellett. Mikor pedig az a szembelevő házba bement, a kutya a kerítés és a hegyoldal találkozásánál orrát a sarokba dugva, tüszkölve szaglászott. Aztán szimatoló, remegő orrcimpákkal, morogva körülbandukolt a kis udvarban. Felugrott a küszöbre, ott háromszor megfordult maga körül, aztán elnyúlt. Még egyet-kettőt vakkantott, majd a fejét is ráhajtotta a lábaira.

Kis idő múlva csak az esőasztagok egyhangú zizegése hallatszott, amint kopogó, kipergő magvaikat messze vidékre szétzilálták.

Bányai László.

AZ ELSZAKITOTT MAGYARSÁG KULTÚRKÉRDÉSEI.

AKISEBBSÉGI magyar kultúra összes kérdései tulajdonképpen egy főkérdésre vihetők vissza, mely így hangzik : biztosítani tudja-e a magyarság nemzeti kultúrájának fennmaradását az asszimilációra törekvő új államhatalmakkal és többségi társadalmakkal szemben? Mert ezek a tényezők az összes utódállamokban nemzetiségeik beolvasztására törnek. Mik ennek a célkitűzésnek eszközei?

Elsősorban az oktatásügy. Jóllehet mind a három utódállam nemzetközi kötelezettséget vállalt a kisebbségek jogainak tiszteletbentartására, a magyarságnak az oktatásügyben számarányához mérten öt megillető részesedéséről szó sincs sehol. Az állam nemcsak hogy nem állít megfelelő számú magyar iskolát, hanem a meglévőket is állandóan csökkenti s új felekezeti vagy községi jellegű magyar iskolák alapítása elé akadályokat gördít. Mind a három megszállott területrésznél aránylag még a népiskolák terén legfőbb a helyzet, bár megnyugtatónak ezt sem lehet mondani. Minél feljebb megyünk az iskolatípusok lépcsőfokán, annál nagyobb az aránytalanság a rendelkezésre álló iskolák és a tényleges szükséglet között, illetve annál nagyobb helyet foglalnak el a többségi nyelvek a magyar rovására, részben mint kötelező tárgyak, részben mint kizárólagos oktatási eszközök. A gimnáziumok, reál- és polgári iskoláknál is fokozottabb mértékben áll ez a szakiskolákra, amelyek közt magyar jellegű csak elvétve akad, a tanítóképzőkre, ahol a numerus claususszal dolgozó magyar tagozatok még a meglévő magyar népiskolák szükségleteire is teljesen elégtelen utánpótlást szolgáltatnak és főleg az egyetemekre, ahol a magyar kultúra ápolását egyedül a kolozsvári magyar tanszék jelképezi. (A pár éves pozsony-prágai közös tanszéket tanára, Bujnák Pál nemrég bekövetkezett halála óta nem töltötték be és minden jel